

gering denkend over haar praestaties en heel erg overtuigd van de „beperktheid” van haar kunstsoort en haar talent, klein en machteloos zich voelend tegenover het onbegrensd heelal van schoonheid, dat haar omringt, en tegenover de macht en hoogheid der „groote” kunst. Maar hoè gansch onnoodig! Terecht toch getuigde de vermaarde kunstcriticus Thoré (Bürger) in zijn „Salon” van 1847, dat het onderwerp van een kunstwerk als zoodanig van geenerlei beteekenis is en dat het eenvoudigste stilleven van Chardin meer kunstwaarde bevat dan alle classicistische Romeinen-tafereelen van de gewichtig doende „école imperiale” tezamen. En in een vorige Salon-kritiek ontzag hij zich niet te verklaren, dat in de kleine gouache-miniaturen van Boucher oneindig meer ruimte is uitgedrukt dan in de kolossale historie-doeken van den toen zoo gevierden Horace Vernet. Als picturale schoonheidsopenbaring staat het stilleven op volkomen gelijke lijn met alle andere kunstsoorten. Ja, zelfs heeft het op deze laatste nog iets voor, dit n.l., dat het den bezitter nimmer vervelen kan. Immers het bepaalde „onderwerp”, waarvoor de oppervlakkige, onontwikkelde kunstliefhebber dikwijls een uitgesproken voorkeur koestert, geeft bij zijn keus en koop veelal den doorslag, maar verliest na langer of korter tijd voor hem alle aantrekkelijkheid. De bekoring, die het onderwerplooze schilderstuk, het stilleven, alléén door zijn aesthetische kwaliteiten uitoefent en waarbij geenerlei bijkomstige factor zich kan laten gelden, is blijvend, óók voor den eigenaar met matigen kunstzin.

Er is in deze een eigenaardige overeenstemming tusschen schilderen en toonkunst. Zooals de sonate voor één enkel instrument dikwijls beschouwd wordt als de toetssteen van iemands gave voor de muziek, zoowel om deze te kunnen genieten als te kunnen spelen (actieve en passieve muzikaliteit), zoo zou men het stilleven kunnen aanmerken en aanwenden als de onfeilbare proef van iemands schilderkundigen aanleg, van zijn vermogen, picturale waarden te scheppen of te waardeeren. In den meest eenvoudigen kompositievorm treedt, in beide kunsten, het essentiele, de geestelijke substantie — de schoonheid — het duidelijkst aan den dag, openbaart zich het sterkst in ons bewustzijn.

De onverdeelde toewijding van Maria van Regteren Altena aan het stilleven komt niet uit willekeurige of gemakzuchtige preferentie voort, maar uit innerlijken, geheel persoonlijken drang, uit een zich telkens weer herhalende en telkens weer onweerstaanbaar blijkende noodwendigheid. Bestendig zijn haar gedachten vol van nog ongeschilderde stillevens. Als uit vage verten treden zij in haar geest, in gaandeweg steeds vaster vorm en steeds bepaalder kleur, naar voren en vragen dwingend om verwerkelijking. Ze houden haar voortdurend bezig, van het oogenblik af, dat haar dag begint, totdat zij dien eindigt, ja, niet zelden daarna nog,